

Is 'anders gaan leven' terug de nacht der oude tijden in?

DIRK HOLEMANS

Het MAI-akkoord: over dit Multilateral Agreement on Investments werd reeds melding gemaakt in het vorig Oikos-nummer. Met dit akkoord willen multinationale ondernemingen komaf maken met 'vervelende' democratische controle op hun activiteiten, zeg maar nationale sociale en milieuwetgeving. En bijna was het zover. De strikt in het geheim onderhandelde overeenkomst – zelfs de Amerikaanse leden van het Congres waren aanvankelijk niet op de hoogte – was bij het begin van dit jaar bijna rond. Enkel door de inzet van burgerorganisaties zoals het Amerikaanse Public Citizen werd het ondenkbare vermeden. De voorziene plechtige ondertekening van het MAI op 28 april werd door het OESO uitgesteld onder druk van de publieke opinie.

Dit is echter slechts een voorlopig succes ! In oktober hervatten de onderhandelingen over het MAI. De kans is niet denkbeeldig dat men de burgermaatschappij zal willen paaien met enkele sociale en milieuclausules, die dan later blijken waardeloos te zijn. Gelet op de enorme impact van dergelijke verdragen is het van groot belang dat er in zoveel mogelijk landen actie wordt gevoerd. Tot nu toe lag het epicentrum van het burgerprotest vooral in de Angelsaksische landen. Ondertussen is echter ook het Europese vasteland zich bewust van de noodzaak tot actie tegen het MAI. In Vlaanderen voert bijvoorbeeld 'Netwerk Vlaanderen' actie door, in navolging van een aantal Canadese gemeenten, gemeenteraden aan te sporen hun gemeente tot 'MAI-vrije zone' uit te roepen. Ook Oxfam-Solidariteit is zich terdege bewust van de problematiek. Het artikel van Xavier Declercq, werkzaam bij Oxfam, is een illustratie van de veelkoppige draak die het neoliberalisme is. Wordt één hoofd afgehakt (het MAI-akkoord voorzien op 28 april 1998), dan steekt de Helms-Burton wet de kop op.

Redenen genoeg dus om in Oikos blijvend aandacht te besteden aan de mallemolens van de (mondiale) economie. Hoewel we zeker niet alle bedrijven over

een kam mogen scheren, is naïviteit evenzeer uit den boze. Finger & Kilcoyne tonen in hun bijdrage hoe transnationale ondernemingen het debat omtrent duurzame ontwikkeling strategisch benaderen en pogen te perverteren. Listig georganiseerd in de World Business Council for Sustainable Development, proberen zij onder meer via lobbyen elk internationaal verdrag naar hun hand te zetten. De auteurs schetsen een historische lijn, die een achtergrond biedt om het huidig MAI- debat te duiden.

Een nog bredere analyse vinden we terug in de bijdrage van Jean-Paul Deléage. Naar aanleiding van de dolle-koeien-ziekte stelt de auteur dat de huidige problemen niet opgevat kunnen worden als louter neveneffecten van een overrijverige economie. Het gaat integendeel om niets meer of minder dan een 'beschavingscrisis'. Dit betekent dat ten aanzien van het neoliberalisme en zijn uitwassen een fundamentele vraag aan de orde is. Het betreft de keuze tussen twee opvattingen van de moderniteit. De eerste opvatting staat voor de totale onderwerping van de natuur, en het onvoorstelbaar menselijk leed dat hiermee gepaard gaat. De tweede weigert zich over te geven aan de barbarij van het neoliberalisme, stelt het respect voor elke medemens voorop evenals een meer coöperatieve benadering van de natuur.

Is het pleidooi van Deléage voor een andere benadering pertinent, dan is ze nog niet vanzelfsprekend in te vullen. Als de ecologische crisis een beschavingscrisis is, dan zal het antwoord, de zoektocht naar een andere benadering, moeten komen uit vele delen van de samenleving. En niet in het minst uit het economisch denken zelf. Marian Deblonde toont in haar artikel dat deze zoektocht naar nieuwe vormen van economisch denken en handelen inderdaad plaatsvindt. De traditionele neoklassieke economische opvatting krijgt stilaan tegenwind van institutionele en meer radicaal-ecologische benaderingen van economie.

Het werk van geëngageerde academici en ngo's is noodzakelijk, maar niet voldoende. Een antwoord op een beschavingscrisis vergt ook bijdragen van andere groepen of individuen. Daarom is ook een literaire bijdrage zoals deze van Geert Van Istendael bijzonder relevant. In zijn essay verbindt hij structurele problemen en analyses met de leefwereld, de zintuiglijke beleving en de woede-uit-de-buik van het individu. Hij vertolkt opnieuw de droom van anders gaan leven. En wat spreekt meer tot de verbeelding dan die eenvoudige wens die tegelijkertijd politiek vuurwerk is?

Dat de droom van anders gaan leven niet hoeft samen te vallen met "terug de nacht der oude tijden" in (cfr. het essay van Geert van Istendael), zullen we vermoedelijk pas echt ontdekken in de 21ste eeuw, in de hoop dat dan het maatschappelijk draagvlak en de politieke wil ervoor zullen bestaan...

In Memoriam

Op vrijdag 24 juli overleed Wilfried Bervoets aan de gevolgen van een slepende ziekte. Velen kennen hem als politiek secretaris van Agalev.

Wat minder geweten is, is dat hij een van de mensen was die Oikos mogelijk maakte. Hij hechtte steeds veel belang aan het verdiepen van het groene verhaal. Van bij het begin steunde hij het project voor een groen theoretisch tijdschrift. Zonder hem was Oikos er misschien wel niet gekomen.

Als Oikos-redactie, onderschrijven wij, wat Luc Lemiengre en Jos Geysels reeds schreven: *“Met zijn allen zullen we vanaf morgen verder bouwen aan zijn politieke en maatschappelijke droom”*.